

Нэбгырэ 42-мэ кыырахыгъ

Лъапкэ проектэу «Предпринимательствэ цыклур ыкIу гурытыр, унэе предпринимательствэм Iэпылэгъу фэхъугъэныр» зыфилорэм кыдыхэлъытэгъэ зэнэкъокъоу «Агростартапым» икIэххэр Адыгеим щызэфрахысыжыгъэх.

хахыгъэх, — кыIуагъ
Адыгэ Республикэм и
Лышгъхъэ.

лофшIэныр езыгъэжыгъэкIэ фермерхэм лэжыгъэхэм, хэтэрыкIхэм, цумпэхэм якъэгъэ-кынрэ, былымхэм, пцэжыгъэхэм яхъунрэ атэгъэпсыхъэгъэ мэ-кыумэщышIэ хъызмэтшIаплэхэр зэрэзэхаштэхэ е ахэм хэхъо-ныгъэ зэрарагъэшIышт грантхэр аратыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышгъхъэ зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, шуагъэ къэзытырэ амалэу ар щыт, бизнес-проекткIэхэу АПК-м цагъэцакIэхэрэм ащ къахегъахъо.

— **Мыщ фэдэ зэнэкъокъум тиреспубликэIэ бэ хэлажыгъэмэ зышIо-игъор. ГъэрэкIо сомэ миллион 73-рэ хъурэ грантхэр аратыгъа-гъэмэ, мыгъэ процент 29,3-рэ ахэм къахэхъуагъ ыкIу сомэ миллион 94,4-рэ хъугъэ. Комисси-ер лъэIу тхылъ 52-мэ ахэпIагъ. Нэбгырэ 42-мэ япроектхэр зэнэкъокъум кыщы-**

Сурэтхэр: АР-м мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ.

Зэнэкъокъоу «Агростартапым» ишуагъэкIэ 2022 – 2023-рэ илъэсхэм предпринимательствэ цыклурэ гурытымрэ афэгъэзэгъэ лофшIэплэ 85-рэ республикэм кыщызэлуахыгъ. Анахъэу мэхъанэ зилэр мыщ

фэдэ Iэпылэгъум ишуагъэкIэ лофшIэнмыгъотыныгъэм кы-зэрэкличырэр, мэкъумэщ хъыз-мэтшIаплэхэм зызэраушъомбгъу-рэр, хэгъэгум икIоу гъомыла-пхэхэр кыщыхыжыгъээнхэм зэрэфэлорышIэрэр ары.

Адыгэ Республикэм и Лышхьхэ и Указ

Урысые Федерацием и Президент и Указэу N 757-р зытетэу «Урысые Федерацием и Президент и Указэу «Урысые Федерацием и Президент и Указэу N 756-р зытетыр Урысыем ишюльырхэм зэрацагъэцаклэрэм ехылаагъ» зыфилоу 2022-рэ ильэсым чэпыогум и 19-м кыдэклыгэм игъэцэклэнкIэ Iофтхьэбзэ тедзэхэу зэрахьэхэрэм яхылаагъ

ЫпшээкIэ зигугъу кьэтшыгъэ Указым тегъэпсыхьагъэу аэродромэу «Ханскэм» (псэупIэу Родниковэм) фэгъэзэгъэ пшэарылхэр зерищылаагъэм тетэу щынэгъончъэу зэшохыгъэнхэм пае **унашъо сэшлы:**

1. Километри 5-м ехьукIэ аэродромым пэлудзыгъэмэ ары мы кыкIэлъыкIохэрэр загъэцэкIэн фитхэр;
- 2) сурэт тырахыныр;
- 3) автомобиль гьогухэу ащ кышчызыухьэхэрэм транспортымкIэ ащызеклонхэр.
2. Мы Указым иа 1-рэ пункт иа 3-рэ подпункт зигугъу кышлыхэрэм кьахиубытэхэрэп ренэу а чыплэм щыпсэхуэу яунэ екIопIэжыын фаехэр е хьызмэт гъэнэфагъэ зезыхьэхэрэр.
3. Урысые Федерацием и Президент и Указэу N 757-р зытетэу 2022-рэ ильэсым чэпыогум и 19-м кыдэклыгэм иа 7-рэ пункт елытыгъэу Адыгэ Республикэм щызэхашъгъэ оперативнэ штабым Указым игъэцэкIэн епхыгъэ Iофхэр зэшлуихынхэу пшэарылъ фэшлыгъэнэу.
4. Официальнэу заштэрэ мафэм кышчыублагъэу мы Указым кIуачIэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышхьхэу КЪУМПЫЛ Мурат

кь. Мыекъуапэ,
Ионыггом и 15, 2023-рэ ильэс
N 120

Адыгэ Республикэм и Лышхьхэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхылъ етыгъэным фэгъэхьыгъ

Ильэсыбэрэ гуетыныгъэ фырилэу Iоф зеришлагъэм пае **Елисеев Владимир Иван ыкIом** — пенсионерым рэзэныгъэ тхылъ етыгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхьхэу КЪУМПЫЛ Мурат

кь. Мыекъуапэ,
Ионыггом и 21-рэ, 2023-рэ ильэс
N 222

Адыгэ Республикэм культурамкIэ и Министерств
Адыгэ Республикэм лъэпкъ культурэм и Гулч

АПЭРЭ ФЕСТИВАЛЭУ «ДЖЭГУАКИО»

**ИОНЫГГОМ И 29-м 2023-рэ ИЛЪЭСЫМ
КРАСНОГВАРДЕЙСКЭ РАЙОНЫМ
ИТ КЪУАДЖЭУ УЛАПЭ
ДЭТ КЛУБЫМ ФЕСТИВАЛЫР ЩЫРЕКИОКЫЩТ
СЫХЪАТЫР 14-м РАГЪЭЖЭЩТ**

Шъукъеблагъ!

Мы Iофтхьабзэм ишIуагъэ кьэкIоушт джэгуакиом мэхъанэу иIэм зыкьегъэ-
IэтыжыгъэнымкIэ, тарихьым, адыгэ хабзэм тетэу кьыткIэхьухьэхэрэр
пIугъэнхэм, адыгагъэ ахэлъыным, лъэпкъ шэн-хабзэхэр кьэухьумэгъэнхэм,
цIыфыгъэ шэнхъэ дахэхэм арыгъозэнхэм, адыгэ фольклорым игъэфедэн нахъ
зегъэушъомбгъугъэным, джэгуакио анахъ IэпIасэхэр кьыххэгъэщыгъэнхэм,
лъэпкъ адыгэ музыкальнэ Iэмэ-псымэхэм къязыгъэIон зылгъэкIыхэрэр гъэу-
нэфыгъэнхэм япхыгъэ Iофхэр нахъ игъэкIотыгъэу зэхашэнхэмкIэ.

Мы Iофтхьабзэр Красногвардейскэ районым ит къуаджэу Улапэ дэт куль-
турэм и Унэ щыкIоушт. Адыгэ нысэщэ джэгум кьыдилъытэрэ ижъырэ ха-
бзэхэр, «ачъэгъашъокIэ» заджэщыгъэхэу ащыгушIэжыгъэу зыпкъ
игъэуцожыгъэнымкIэ ащ ишIуагъэ кьэкIоушт. ЗышIонгъо пстэуми адыгэ
кьашъохэм ахэлэжыэн амал яIэщт.

Мы фестивалым джэгокио (хъатыякио) анахъ дэгъухэр, Адыгэ Республи-
кэмкIэ лъэпкъ музыкальнэ Iэмэ-псымэхэм къязыгъаIохэрэр кьыщызIукIэ-
щтых.

ШЪУКЪЕБЛАГЪ!

А. Балабасъ

Зэнэкъокъоу «Адыгеим инартхэр»

Кушхьэфэчъэ спортымкIэ дунэе зэнэкъокъоу «Адыгеим инартхэр» зыфилоуэр ятлонэрэ ильэс хьугъэу Адыгеим щызэхашъ. Мы спорт лъэпкъымкIэ Урысыем ипервенствэ кьыдыхэлъытагъэу тыгъуасэ спортсменхэм заушэтыгъ.

— *ЛъэгэнIэ инхэм адиштерэ мыщ фэдэ зэнэкъокъухэр тишъолъыр зэрэщызэхашъэхэрэм тегъэгушIо. ТхьамафэкIэ узэкIэIэбэжыымэ кушхьэфэчъэ спортымкIэ дунэе зэнэкъокъоу «Темыр Кавказым щыпсэурэ лъэпкъхэм язэныбджэгуныгъ» зыфилоуэр икIэху едзыгъо республикэм щыкIуагъ. Мы Iофтхьабзэхэм кушхьэфэчъэ спор-
тыр зыгу рыхьыхэрэм ямызакъоу, зипсауныгъэ зыгъэпнтэ зышIон-
гъо пстэури зэрацалIэх ыкIи Адыгеир кушхьэфэчъэ спортым игулчэу зэрэщытыр кьаушыхьаты. Мыгъэрэ зэнэкъокъур шэнхъэ-
шIухэм адиштэу зэрэрекIокIыщтым, Адыгеим ичIыонс идэхашъэ хьакIэхэм агу зэрэрихьыщтым сицыхъэ телъ. Ащ хэлажыгъэхэрэм зэкIэми гъэхъэгъэшIухэр ашIынхэу афэсэIо, — кьыщитхыгъ Адыгэ Республикэм и Лышхьхэу КъумпIыл Мурат и Телеграм-нэкIубгъо.*

Я XVIII-рэ хысап зэнэкъокъу

Юныгъом и 19-м кыщегъэжыагъу и 25-м нэс Урысые клэлэ-цыкы гупчэу «Орленкэм» «Математик ныбжык» зыфилорэ зэнэкъокъур щэкло.

Зэнэкъокъум хэлажэхэрэр куп-купэу гошыгъэхэу хысапымклэ шэныгъэу ялэхэр къагъэлъэгъоштых. Зэкълэмклэ я 7 — 11-рэ классхэм ащеджэрэ клэлэеджэкло 250-рэ фэдиз хэлажэ, ахэр къэралыгъом ишъолъыр 41-мэ къарыкыгъэх, Адыгеим щыщ ныбжыкклэ 19 ащ хэлажэ. Ныбжыкклэхэм аныбжэ елпытыгъэу купхэр тлоу гошыгъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетым и Кавказ хысап гупчэ, республикэ естествоннэ-хысап еджаплэр ыкы Урысые клэлэцыкы гупчэу «Орленок» зыфилорэр Кыблэ хысап турнирым клэщакло фэхъу-гъэх.

Мы илэсым Адыгеим, Башкортостан, Бурятием, Карелием, Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм, Коми, Мордовием, Татарстан, Аганием, Республикэу Мари Эл, Удмуртием, Донецкэ ыкы Луганскэ народнэ республикэхэм, Алтайскэ, Камчатскэ, Краснодарскэ, Ставропольскэ, Пермскэ ыкы Приморскэ крайхэм, Москва, Астраханскэ, Брянскэ, Владимирскэ, Вологодскэ, Ивановскэ, Калининградскэ, Кировскэ, Курганскэ, Ленинградскэ, Московскэ, Нижегородскэ,

Новгородскэ, Новосибирскэ, Ростов, Самарскэ, Саратовскэ, Свердловскэ, Тюмень, Пензенскэ шъолъырхэм ыкы Ханты-Мансийскэ автономнэ шъолъырэу Югра къарыкыгъэхэр хэлажэх. Куп пэпчэ нэбгыри 5 — 7 хэт.

Осэшхэм хысапымклэ зэлъашлэрэ клэлэегъаджэхэр, хэгъэгум ит апшэрэ еджаплэхэм ялыкълэхэр, хысапымклэ Урысые командэм итренерхэр, хысапымклэ Урысые олимпиадэм ижюри хэтхэр ары ныбжыкклэхэм къагъэлъэгъорэ шэныгъэхэм уасэ афэзышлыштхэр.

Юныгъом и 19-м турнирыр кызылуа-хыгъ, команднэ олимпиадэ шылагъ ыкы апэ зыкызыгъэлъэгъоштых агъэнэфэгъэх. Программэм кыдыхэлпытагъэу уцугъуипплэу зэнэкъокъур клэщт ыкы аужырэ турыр зэхашэшт.

Командэхэм зэфэдэ лощлэнхэр ара-тыштых, чыплэ зэфэшхыафхэм ащылэхэу ахэр къашлыштых, нэужым зэрэу-и-жыштых. Задачэр тэрэзэу кызыра-шыгъэ закъор арэп осэшхэр зэлпыштхэр, ар кызырэралотыкыжырэми мэхъанэ ратышт.

Хысап зэнэкъокъум теклоныгъэ кы-

дэзыхыгъэхэм баллитлэу, зэфэдэу зышы-гъэхэм зы балл афагъэшшошэшт. Уцугъуищыр зызэфыхысыжыкклэ, анэх баллыбэ кызыхыгъэ командэм текло-ныгъэр фагъэшшошэшт.

Ныбжыкклэхэр зэрэзэнэкъокъухэрэм имызакъоу, ахэм лощтхэбзэ зэфэш-хыафхэр афызэхашэштых. Хысапымклэ

шэныгъэлэжэ цлэрылэхэр лекцие кье-джэштых. Хабзэ зэрэхуыгъэу, волейбо-лымклэ турнир зэхашэшт, ащ осэшхэр, клэлэеджакълэхэр, вожатэхэр хэлэжэ-штых.

Кыблэ хысап турнирым теклоныгъэ кыщыдэзыхыгъэхэр Юныгъом и 25-м кьэнэфэштых.

Апэрэу зэхашагъ

Техническэ университет анэх инхэм ыкы хэгъэу научнэ организации 19-мэ, Адыгэ къэралыгъо университетыр ахэтэу, физикэм и Урысые мафэ апэрэу хагъэунэфыкыгъ. Урысыем икълэ 16-мэ лощтхэбзэхэр ащылэуагъэх, клэлэеджэкло, ны-ты ыкы клэлэегъэджэ мин 15 фэдиз ахэм ахэлэжыагъ.

диктант атхыгъ ыкы хысапым епхыгъэ лекцием едэлугъэх. лощтхэбзэм анэх чанэу хэлэжыагъэхэм университетым ыгъэхъазырыгъэ шлухъафтынхэр ара-тыгъэх.

Физикэр языгъэхырэ клэлэегъаджэхэм ыкы мы сэнэхъатыр зэзыгъэгъотыхэрэм апае хэушхыафыкы-гъэ программэ агъэхъазырыгъагъ. Гъэшлэгъонэу мы предметыр клэлэеджакълэхэм зэрэбгъэшлэштхэр къа-фалотагъ. Клэлэегъаджэхэр лощтхэбзэм зэрэхэлэжы-гъэхэр кызыушыхыатырэ сертификатхэр аратыгъэх.

Проектэу «Физика для всех» зыфилорэм кыды-хэлпытагъэу физикэм и Мафэ зэхашагъ.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипресс-кыулыкъу.

лощтхэбзэр Константин Циолковскэр кызыхыгъэу мафэм ипэгъоклоу зэхашагъ. Программэм кыдыхэлпытагъэу физикэмклэ диктантхэр, лекциехэр, лъэтегъэуцохэр, джэгуклэхэр ыкы квест-хэр зэхашагъэх.

Адыгеим, ЛНР-м, ДНР-м ащыщ клэлэегъаджэхэм ыкы клэлэеджакълэхэм апае Юныгъом и 17-м Адыгэ къэралы-гъо университетым лощтхэбзэ гъэшлэгъон шыкылагъ. Шоигъоныгъэ зилэхэр ащ кыхэлэжээнхэ амал ялагъ. Адыгеим иклэлэеджэкло 200 фэдиз мы мафэм апшэрэ еджаплэм къеклолэгъагъ.

Апшэрэ классхэм ащеджэхэрэм физическэ ушэтынхэр ыкы астрономи-ческэ опытахэр арагъэлъэгъуыгъэх. Джащ фэдэу ныбжыкклэхэм зэнэкъокъухэр афызэхашагъэх, шоигъоныгъэ зилэхэм

Машло кьэмыхъуным лпыпллэрэ къэралыгъо кыулыкъум шэугу кьегъэкыжы машом зыкы-мыштэнымклэ Урысые Федерацием шагъэфедэрэ шапхэхэм зэхъокыныгъэу афашыгъэхэм мы илэсым ипэгъагъэ и 1-м кыщегъэжыагъэу кыуачлэ ялэ зэрэхуыгъэр. А зэхъокыныгъэхэр зыфэгъэхы-гъэхэр дачэхэм машо зэрэащылэшт шыкылэр ары.

2023-рэ илэсым мээам и 28-м нэс шапхэу агъэфедэштхэмклэ уц гъугъэхэр, пкляшэхэр, кыуамэхэр зышагъэстын альэкышт чыплэр унэм е псэуалэм метрэ 50-м кыщымыклэу пэлудзыгъэн фаеу шытыгъ. 2023-рэ илэсым гъэтхэпэм и 1-м кыщегъэжыагъэу псэуалэхэм яунэе чыгу лаххэм, чыгхэтэлэжыплэхэм уц гъугъэхэр, пкляшэхэр, кыуамэхэр ащыгъэстыгъэнхэм пае машор зы-шашын альэкышт чыплэхэр метрэ 15-м кыщы-мыклэу унэхэмрэ псэуалэхэмрэ апэлудзыгъэу шытын фае. Мангалклэ шхынхэр агъэхъазыры зыхуыкклэ, машор зышашырэ чыплэр метри 5-клэ унэхэмрэ псэуалэхэмрэ апэлудзыгъэнэу щыт.

Урысые Федерацием административнэ хэбзэ-укъоныгъэхэмклэ и Кодекс ия 20.4-рэ статья ия 1-рэ лахэ зэритымклэ, машом зыкымыштэнымклэ шапхэхэр зыукохэу лэнатлэ зылыгъхэм тазырэу сомэ мин 20-м кыщегъэжыагъэу мин 30-м нэс, юридическэ лицэу шымыт предпринимательхэм — сомэ мин 40-м кыщегъэжыагъэу мин 60-м нэс, юридическэ лицэхэм — сомэ мин 300-м кыщегъэ-жыагъэу мин 400-м нэс атыралхъан альэкышт.

Урысые Федерацием административнэ хэбзэуко-ныгъэхэмклэ и Кодекс ия 20.4-рэ статья ия 6-рэ лахэ зэритымклэ, зыгорэм имылыку машом зыхэкыла-дэклэ е цыфым ипсауныгъэ зэрар зыхахыкклэ, ар зыпкэ кыкыгъэм сомэ мин 40-м кыщегъэжы-агъэу мин 50-м нэс тазырэу рагъэтышт.

БЭРЗЭДЖ Ренат.

Машом зыкымыштэнымклэ Мыекыуапэрэ Мыекыопэ районымрэ якъэралыгъо инспектор.

Зэдэлэжъэныгъэм

Абхаз-адыгэ филологием и Гупчэу В.Анкаб ыцлэ зыхьырэ Абхаз къэралыгъо университетым ифилологие факультет шызэхашагъэр зылажъэрэр Ионыгом и 22-м ильэс хьугъэ.

Хэгъэунафыкыгъэан фае, Абхаз къэралыгъо университетыр Сыхъум къэралыгъо клэлэгъаджэ институтэу апэ шытыгъ. Ар 1932-рэ ильэсым кызылауа-хыгъагъ. Илъэс 90-рэ хьурэ тарихъ гъогу кыкыгъ. Къэралыгъор зыпхырыкыгъэ кыныгъохэр ащи ыцхыгъэх. 1992—1993-рэ ильэсхэм Абхазым шыклогъэ заом ыпкъ кыкыкыкы ащ иклэлэгъаджэхэм лощлэплэ чыплэ ямылэжъэу, истудентхэм яегъэджэнхэр зышылагъэклотэщтыр амышлэу шытыгъ. А уахътэм университетым лъэшэу лэпылэгъу кыфэхъугъ Москва икъэралыгъо университетэу М. Ломоносовым ыцлэ зыхьырэр ыкли ащ иректорэу В. Садовничер. Заом ыпкъ кыкыкыкы зыхэгъэу игъунапкъэхэр зэпызычыгъэ студентхэр ежъ зипэщэ университетым ащ чигъэхъажыгъэх, лощлэплэ чыплэ зымылэжъэу къэнэгъэ клэлэгъаджэхэри ыштагъэх. СССР-м хахъэщтыгъэ къэралыгъохэр зыкы гъэсэныгъэ системэм зедырагъаштэу зэдыхэтынхэ фаеу В. Садовничем елытэ. Абхаз къэралыгъо университетыр зэтэгъэуцожыгъэнымкыкы ащ ишлогъэххо кыгъэкылауагъ. Абхазым заор зышаухым, мазэрэ ныкьорэ нахъ темышлагъэу, университетхэм я Евразие Ассоциацияе изэфэсэу шылагъэм Абхаз къэралыгъо

Урысыем иуниверситетхэм яегъэджэн-методическэ объединение изэхыхъэхэм Абхаз къэралыгъо университетыр ахэлажъэ хьугъэ, ащ щеджэрэ студентхэмрэ клэлэгъаджэхэмрэ дунэе шлэныгъэ форумхэм кырагъэблагъэх, ясэнахъатхэм зышахагъэхъон альэкыштыт гупчэхэм анэсых, аспирантурэр, докторантурэр кыаухы. Ежъ Абхаз университетми

микэу Алеко Гварамия ащ ишлушлагъэ хэлъ. Мы лощтхъабзэм клэщакло фэхъугъэх филологие шлэныгъэхэмкыкы кандидатэу, доцентэу, филологие факультетым идеканэу Хагуш Баталрэ абхаз литературэм икафедрэ иклэлэгъэджэ пэрытэу, джы Гупчэм ипашэу Анкваб Ахрэрэ.

Ахрэ Абхазым тыкызыэрэкылауагъэр зешлэм зыкытлыгъэклагъ, нэлуасэ зыкытлышлыгъ ыкли университетым тыригъэблагъагъ. Лъэшэу тшлогъэшлэ-гъонэу тахъагъ. Университетыр Сыхъум хэлэтыкыгъэу илэ бгышхъэм тет, еджэплэ щагум удэтэу хыр олэагъу, чыгыхэр бэу дэтых. Еджэплэ корпусхэр зепэлутых, университетыр зычлэт унэр кват пчъагъэу зэтет. Ыклоцл гулэтыпл, нэфын. Филологиемкыкы факультетым ипашэу Батал Хагуш нэлуасэ тыфэхъугъ. Адыгэ къэралыгъо университетым адыгэ филологиемрэ культурэмрэкыкы ифакультет зэзэгъыныгъэ дашлыгъэу зэдэлэжъэнхэу зэрэрагъэжыагъэр игуапэу факультетым ипашэу кытфилотагъ. Абхаз-адыгэ филологием игупчэ лъэпкъым гъэсэныгъэ кыхъэзылхъагъэу, зышлэжъ агъэшлорэ нахъыжъ лъаплэу Дмитрий Гулиа, нэмыкы абхаз шлэныгъэлэжъхэм, тхаклохэм ясурэтхэм ахэтэу Клэрэщэ Тембот, Хъэдэгъэлэ Аскэр, Бэчыжъ Лейлэ ясурэтхэри дэпкъымэ апылэагъэх. Абхаз, абазэ быракъхэм адыгэ быракъри кьаготэу пчэгъу шыпкъэм ит.

«Абхазхэмрэ адыгэхэмрэ зэрэзэпхыгъэхэр блэкыгъэ лэшлэгъухэм къащегъэжыагъэу кытхыхъэщтыгъэ зеклохэм хагъэунафыкыштыгъ. Культурэм, бзэм ямызакъоу, лъыми тызэрэпхы, — ело Батал Хагуш. — Ащ пае абхаз-адыгэ зэпхыныгъэхэм мэхъанэшхо ятэты. Тишхъафитыныгъэ тыфэбанэ зэхъум адыгэхэр кызыэрэтокъоуцауагъэхэр тшыгъупшэрэп, ащ фэдэ пшыгъупшэн плэкылына?! Зы тарихъ гъогу зэдэтыкыгъэу тэлытэ. Адыгэ къэралыгъо университетым тигуапэу тыдэлажъэ. Адыгэ филологиемрэ культурэмрэкыкы факультетым иклэлэгъаджэхэр тшыпхъум фэдэх. Тэри тахъанэу хьугъэ, ежъхэри кьедгъэблагъэхи Гупчэу зэхэтшагъэм

нэлуасэ фэтшыгъэх. Ащ фэдэ зэпхыныгъэр тэркыкы лъаплэ».

Цэй Беллэ Адыгэ къэралыгъо университетым адыгэ филологиемкыкы икафедрэ идоцент, 2023-рэ ильэсым игъэтхалэ абхаз-адыгэ филологием и Гупчэу Абхаз къэралыгъо университетым хэтым зэхыцгъэгъэ конференцием хэлэжъэнхэу клэгъэ клэлэгъаджэхэм ягъусагъ.

«Абхаз къэралыгъо университетым илыкыло куп 2021-рэ ильэсым апэ кытфэклогъагъ. А уахътэм Адыгэ къэралыгъо университетым гъэсэныгъэмкыкы и Гупчэу хэтым клэлэцыкылухэм апае «Адыгъэндыр» кышызылэуагъагъ. Абхаз лыкыло купэу кыкылауагъэм ашыгъум хэтыгъэх Анкваб Ахрэ ыкли Хагуш Батал. Нэужым мыгъэрэ гъэтхалэм тиуниверситет илыкыло куп Абхаз университетым рагъэблагъагъ. Абхаз-адыгэ филологием и Гупчэу зэхыхъэхэр шыкылауагъэх, гуфэбэныгъэ хэлэу кытпэгъокыгъэх. Хэгъэуна-фыкыныу сыфай усаклоу Дзыбэ Саниет тилыкыло куп зэрэхэтыгъэр, ащ итворчествэ фэгъэхыгъэ пчыхъэзэхыхъэ ащ тефэу Гупчэм шызэхашагъагъ», — кытфилотагъ Беллэ.

Дзыбэ Саниет а уахътэм епхыгъэу игукъэкыжыхэр зыфэдэхэр зедгъашлэмэ тшлогъоу зыфэдгъэзагъ: «Сэ сиусэхэр хытыуым бэу кыизгъахъэщтыгъэх. Ахэм Анкваб Ахрэ ыналэ атыридагъ, кысфатхэу ыублагъ, ситворчествэ фэгъэхыгъэ пчыхъэзэхыхъэ Абхаз къэралыгъо университетым истудентхэм апае зэхыцэнэу мурад зэришыгъэм сышыгъэгъозэгъагъ. Сызакъоу сыклоныр кьезгъэкыштыгъэп. Адыгэ къэралыгъо университетым иклэлэгъаджэхэр рагъэблагъагъэхэу зэрэклохэрэр зысэшлэм, ахэм гъусэ зафэсшыгъ. Сиусэхэм ашыцхэр абхазыбзэкыкы зерадзэкыхы, студентхэр кыаджагъэх. Абхазыбзэр сымышлэрэми, а бзэм илъэу сиусэхэр кызыэрэлуштыгъэхэр зэщыкылауагъэ хьугъэп, ар сшлогъэшлэ-гъоныгъ. Лъэшэу сигопагъ, лъытэныгъэ ин адыгэхэм афашлы, фэбагъэу агу кытфилпыр зэхэтшагъ».

Нэужым, 2023-рэ ильэсым ижъоныгуакилэ, адыгэ бзэшлэныгъэлэжъ

университетыр ащ хэгъэхъэгъэным иунашэу щаштагъ. Гъэсэныгъэм, шлэныгъэм ыкли творческэ зэдэлэжъэныгъэм афэгъэхыгъэ апэрэ зэзэгъыныгъэр Абхаз къэралыгъо университетым дэзышыгъэр Москва икъэралыгъо университетыр ары. Ащ Абхаз университетым хэхъоныгъэшхо ригъэшлыгъ. Урысыем иректорхэм ясоюзхэм, Урысыем иуниверситетхэм я Ассоциацияе язэфэсхэм,

лофтхъабзэ зэфэшхъафхр зэхещэх. 2006-рэ ильэсым шыублагъэу автоном лъэпкъ университетым ишашхэу кыфагъэшъуашэ. Непэрэ мафэм ащ студент 3500-рэ щеджэ, факультети 9 ил. Филологие факультетым изакъоми нэбгырэ 400-м къехъу щеджэ, кафедри 9 хэт, ащ епхыгъэу абхаз-адыгэ филологием и Гупчэу кышызылауагъ. Абхаз университетым ипашэу, акаде-

ИЛЪЭМЫДЖ ТЕХЪАГЪЭХ

культурэмкэ и Министрств. Теклоныгэм и Мафэу Ионыгом и 30-м хагъэунэфыкыштым ипэгьоклэу Абхъаз хэгъэу заом щыфэхыгъэ лыхъужьхэм язэхэт саугъэтэу Сыхъум дэтым къэгъагъэхэр клэрыпхъагъэх. Хьодэ Адам, Шэуджэн Мурат, Мыкло Аслъан, нэмыклэу Адыгеим щышхъу абхъаз заом хэклодагъэхэм ацлэхэри дышъэ хьарыфхэмкэ ащ тетхагъэх. Сид фэдэрэ лъэныкъомкэи кыддэлэжьэнхэм агу зэрэфаблэрэр абхъаз къошхэм къахэщы ыкли къало, тизэхъахэр нахыбэ хъунхъу клэхъопсых, нэмыкл гьогуи алъэгуреп.

Анквab Ахрэ тызцигъэгъозэгъэ лъэпкъ

тхыдэу Баграт Шинкуба кытхыжыгъэр сщымыгъупшэжынэу сыгу кынагъ: «Ижъырэ зэман горэм адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ азфагу зепэуцу горэ кыхъухъагъ. Ащ лыпытэу нахыжхэм зэпыи зэфэхъугъэ къошхэр зэрагъэшлужынхъу унашъо ашлыгъ. Абхъаз ыкли адыгэ бзылфыгъэ шъэрышъэ ясабий цыкълухэр алыгъэу къушъхъэ гъэхъунэм кышызырэгъуоинхъу къяджагъэх. Нахыжхэм тхъэлъэу ашли бзылфыгъэ шьитлур сабий быдзашъохэмкэ зэрагъэхъожыгъэх. Зэкъошныгъэр ыкли ны быдзыщэр азыфагоу лъэпкытлум ялэужхэр кыыздалэтыгъэх ыкли язэпхыныгъэ лъым щыц хъугъэ».

Гъээтитлум тызэгъусэу

Анквab Ахрэ абхъаз-адыгэ филологием и Гупчэ ипашхъу зэрэщытым имызакъоу Абхъаз Республикэм икъэралыгъо гъээтэу «Апсны» иредактор шхъал. 2019-рэ илэсым гъээтэу иапэрэ номер кызыдэклыгъэр илэси 100 хъугъэ. Ар

зэхэзыщагъэр ыкли апэрэ редактор шхъалэу илагъэр Дмитрий Гулиа.

Анквab Ахрэ гъээтэу иредакция тицагъ. Абхъаз Республикэм и Правительствэ зычлэт унэм ия 4-рэ къат ар члэт. «Адыгэ макъэм» илофылэхэр кызырэкълуагъэхэр зэрэзыхахыгъэм лыпытэу абхъаз тисэнэхъатэгъухъу а уахътэм редакцием члэсыгъэхэр къээзрэгъуогъэх. «Апснымедиа» итхьаматэу Роберт Джопуа, илэс 77-рэ зыныбж журналист анахыжъэу Борис Каджая ахэм ахэтыгъэх. «Апсны» икыдэклыгъо зэкълэпкылохэр редактор шхъалэм кытитыгъэх. Гъээтэу тшлогъэшлэгъонэу зэпытлпхыгъагъ. Тхьамафэм зэ нахъ кыдэклырэп. Тхьэпэ фыжым тедзагъэу кыхаути. Редакцием щылажъэрэр нэбгырэ 14, ахэм ащыщэу журналистхэр — нэбгырибл. Журналистхэм япчъагъэкэ тызэфэдэу «Адыгэ макъэр» тхьамафэм тфэ кызырэдэклырэр тисэнэхъатэгъу абхъазхэм ашлогъэшлэгъоныгъ.

— Шьуиапэрэ нэклубго Лышъхъэм, Правительствэм анэмыкл къэбархэр кышъогахъа? — къэупчъагъ тилофшлэгъухэм ащыц горэ.

— Адыгеим и Лышъхъэ сыдыгъокли хегъэунэфыкы цыф кызырыкълхэм, гъэхъагъэхэр зышлырэ лэжъакълхэм, зилофшлэнкэ къахэщыхэрэм тыналэ нахъ атетынэу, — джэуап кытыжыгъ «Адыгэ макъэм» иредактор шхъалэу Мэшлэкъо Саидэ. — Мары, гушылэм пае, УФ-м и Президент и Шытхъу тхыль кызфэгъэшъошагъэу Мыекъопэ троллейбуснэ гъэлорышлалэм иводителэу Шэхэлл Мухьдинэ фэгъэхыгъэ тхыгъэу тижурналист кыгъэхъазырыгъэр, ащ исурэти игъусэжъэу, апэрэ нэклубгом кыдгъэуцонэу тэгъэхъазыры. Республикэм ихъугъэшлэгъэ анахъ шхъалэхэми тыналэ атет, ахэри кытэгъахъэх. Лъэныкъо зэфэшъхъафхэм хэхъоныгъэу афэхъухэрэм — экономикэм, мэкъу-мэщым, социальнэ псэуклэм, гъэсэнныгъэм, псауныгъэм икъэхъумэн, культурэм, спортым афэгъэхыгъэ къэбархэм республикэм шыпсэухэрэр нэлъасэ афэтэшых. Сайтым тыдэлажъэ, хытыу нэклубгохэр тилэх.

— Адэ сурэтхэр шьуитхыгъэхэм бэу ахэшъогахъа?

— Сурэтым сыдыгъокли тхыгъэр кь-

гъэшъыпкъэжы. Ыкли сурэтэу кыдгъахъэхэрэм ядэгъугъэ изытет лъэшэу тыналэ тет. Кълэу хэдгъэхъагъэхэм ащыц хъугъэ-шлэгъэ гъэнэфагъэм епхыгъэу сурэт нэмыкл имытэу нэклубго псаухэр зэрэтшыхэрэр. Гушылэм пае, Теклоныгэм и Мафэ, жьоныгъуаклэм и 9-р, республикэм зэрэщыхагъэунэфыкыгъэм фэгъэхыгъэ гъээт кыдэклыгъом ащ фэдэ нэклубго хэтыгъ.

Мэшлэкъо Саидэ зигугъу кышылыгъэ гъээт нэклубгоу абхъаз журналистхэм аригъэлъэгъугъ. Апэрэ ыкли аужырэ нэклубгохэм уцышъор кызэрэхъахэрэр кыкылгъэтхыгъ, рубрикэ зэфэшъафэу тилэхэм — «Тыгъэнэбзый», «Упсаунэу уфамэ», «Тилэхъан илхыжъхэр», «Тихъакл», спорт нэклубгом кытегушылэ. Ашлогъэшлэгъонэу абхъаз журналистхэм упчлэбэ кыатыцтыгъ гъээтэу итеплэ щегъэжъагъэу зэрэзыхэтым нэсыжъэу. Мафэ кьэс тыкызырэдэклырэр ыкли титираж миниплым кызырэхъурэр (ежъхэм ятираж — экземпляр 700) агъэшлэгъуагъ.

Абхъазыбзэкэ кыдэклырэ гъээтэу «Апсны» нэмыклэу «Апснымедиа» хэхъэх урысыбзэкэ кыдэклырэ гъээтэу «Республика Абхазия» ыкли къэбарлыгъэлэс агентствэу «Апсныпресс». Урысыбзэкэ гъээтэу 1991-рэ илэсым щегъэжъагъэу тхьамафэм тло кыдэклы.

Тизэлукълэгу уахътэ мэклагъэми, ар бгъуитлумкэи тшлогъэшлэгъонэу кълуагъ. Абхъаз лъэпкъ гъээтэу «Апсны» илофылэхэм «Адыгэ макъэм» зэпхыныгъэ пытэ дашынэу зэрэфэхъазырхэр редактор шхъалэу Анквab Ахрэ кылыагъ. Тизэлукълэгухэр нахыбэ хъунхъу, къэбар гъэшлэгъонхэмкэ тызэхъожыгъэ тшынэу зэдэтштагъ.

Абхъазым хэгъэу заоу шыкълуагъэм теклоныгъэр кызыщыдахыгъэр Ионыгом и 30-м илэс 30 мэхъу. Уахътэу кълуагъэм улагъэхэр джыри зэфыщэжыгъэп. Арэу щытми, шхъафит псэуклэм кырытыгъэ кълуачлэм ылъэ тыригъэуцожыгъ. Непэ Абхъазыр зэдэлэжъэныгъэм тегъэпсыхъагъэу зэпхыныгъэм илэмыдж кытэхъэ.

ТЭУ Замир.

Сурэтхэр: «Адыгэ макъ», «Апсны».

цлэрылоу Кларэщэ Зейнаб кызыхъугъэр илэси 100 зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ конференциеу Адыгэ къэралыгъо университетым зехищэгъагъэм Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым къарыкылгъэхэм афэдэу, абхъаз-адыгэ филологием и Гупчэ иллыкълхэри хэлэжъагъэх. Адыгэ филологиемрэ культурэмрэкэ факультетимрэ абхъаз-адыгэ филологием и Гупчэ зэрэздэлэжъэштхэм фэгъэхыгъэ зээгъыныгъэ зэдашыгъ, ар къэзыушыкытырэ тхылым Хьамырзэкъо Нуриетрэ Анквab Ахрэ кълэхъыгъэх.

Джыдэдэм адыгэ литературэмкэ лекциехэм къяджэрэр абазэу Наталья Салиховар ары. Зэклэмэ анахъэу Гупчэм илофылэхэр зыклэхъопсыхэрэр тишлэныгъэлэжъхэм, тиклэлэегъаджэхэм ядесэхэр ежъхэм ястудентхэм апае зэхашэнхэ алъэклныр ары.

Анквab Ахрэ Гупчэм ипшъэрылблагъэхэм ашъхъэ кырыхыгъ: «Тиапшъэрэ еджаплэ загъэпсыгъэм щегъэжъагъэу филологиемкэ факультетыр лъапсэм кыдежъагъ. Абхъазыбзэм ыкли абхъаз литературэм, урысыбзэм ыкли урыс, лэклыб литературэхэм, инджылызыбзэм ыкли нэмыкыбзэхэм, лэклыб къэралыгъуабзэхэм, журналистикэм якафедрэхэм факультетым лф шашлэ. Профессор 13-мэ, доцент 34-мэ ныбжыкълхэр щырагъаджэх. Тифакультет къэзыухыгъэхэм цыф цлэрылохэр бэу ахэтых: Абхъазым ыкли Къэбэртэе-Бэлъкъарым ялэпкъ усаклоу Баграт Шинкуба, Абхъазым итхакълхэм я Союз итхьамэтагъэу Иван Тарба, Абхъазым илэпкъ тхаклоу Алексей Гогуа, генералэу Гиви Агьрба, нэмыклхэри. Джы тэ тистудентхэм ямызакъоу, Адыгеим кыкылыхэзэ ныбжыкълхэр тиуниверситет щеджэнхъу тыфай, тэтихэр шьуиапшъэрэ еджаплэхэм зэрэщеджэхэрэм афэдэу».

Лъэпкъ зэпхыныгъэхэм алъэныкъоклэ ткъош абхъазхэм апэрэ члэплэм тызэрэрагъэуцорэр зэхэтшлагъ. Зыкытфащэу, тыкыагъэгъунэу аналэ кытитыгъ. Тызхэлэжъэгъэ абхъаз-адыгэ литературнэ фестивалэу «Рифмы на Рице» зыфилорэми ар кыгъэнэфагъ, сыда плэмэ усаклоу, драматургэу, журналистэу Къаныкыо Заринэ зиклэщэкло фестивалэу илэсипл хъугъэу Абхъазым щызэхыщэрэм изичэзыу зэхъахэ Адыгеим ыкли Къэрэщэе-Щэрджэсым яллыкло купхэр хэгъэлэжъэгъэнхэ зэрэфар апэу кыхэзгъэщыгъэр Абхъаз Республикэм

Культурэм илофыгьохэр

Литературнэ музей ишчъэхэр хэти фызылукхыгъэх

2002-рэ ильэсым шышъхъэу мазэм и 16-м, тхаклор кызыхъугъэр ильэси 100 зышъхъугъэм ехъулэу, шлур ылэжъэу, гупшысэр илусэу цылэгъэ Кларэщэ Тембот илитературнэ музей ежъ зыщыпсэугъэ унэм иапэрэ кьат кыщызэлуахыгъагъ.

Тхаклом икъэхъук, иунагъоу зыщаплугъэр, иеджап, итворческэ гупшысэ кызырелыгъэр ыкйи зэрэклищыгъэр экспозицие унищым кьащылоагъ. Музей ипчъэшъхъау узеребакъоу, зы шъэф рэхъат горэм узэлъеубыты: плъэгъурэр зэккэ Тембот ищылэныгъэ, иунагъо, ицыклогъо, икълэлэгъу-ныбжьыкълэгъу, студентгъор ыкйи итворчествэ тхэн-гупшысэн зэпымычыжъэу, общественнэ илфхэу зыхэтэгъэхэм яхъылагъ.

Уахътэр ыкйи тхаклор зэрэзэхъулэхэрэр мэклайхэм адэт тхылъыбэ гъэшлэгъонэу ащ икъэлэмыпэ кыпыкыгъэхэм — «Интернационалыр» адыгабзэккэ апэрэу зэрэзэридзэккыгъэм, ирассказхэм,

лъэпкъым ищылэклагъэр тапэклэ нэм кыкълэгъэуцохэу, шысэ зыхэпхыхэу, узкырыплыхэу, плуныгъэ-гъэсэнныгъэ мэхъанэшхо зилэхэу зэрэщытхэр кьэтло-тэрэ гушылэм анахъэу щыкълэгъэтхых, ежъ тхылъхэм ахэт геройхэр ащккэ тилэубытылэх,— ело Саидэ

Хъот Саидэ исэнэхъатккэ клэлэгъадж, Адыгэ кьэралыгъо клэлэгъаджэ институтым лэккыб кьэралыгъуабзэхэмккэ ифакультет щеджагъ, кыуухыгъ, унагъо ил, пхъурэ кьорэ ыплугъ. Кошхъаблэ ильэс 12-у зыщыпсэугъэхэм, АКЪУ-м икьутамэу мыщ дэтым, Мыекъуапэ кы-зэккълэхэм университетым индустриальнэ колледж зы заулэрэ, етланэ кьалэм икълэлэцкыкы ыгыплэу N 11-м клэлэплогъу илф ащишлагъ. Бзылфыгъэм исэнэхъат хэшылккэ зэрэфырилэр, илфыр зэрикласэр кыхэщы. Джы литературнэ музей илофыш.

— Сэ сыкызыхъугъэм щегъэжъагъэу тхылъхэм сяджэныр сиклас, анахъэу лъэпкъым, ллакхом яхъылагъэхэр сшлогъэшлэгъоных. Кларэщэ Тембот илитературнэ музей фэгъэхъыгъэу кыхэзгъэщы сшлогъор мыщ кычлэхъэрэ цыф пстэу-ми — ини цыккыуи, акыпл-шлэныгъэ гъэ-нэфагъэ зэрэчлахырэр ары — «адыгэхэр хэтха, яшэн-хабзэхэр, ялитературэ, яцыф локкэ-шылккэхэр ыкйи ятарихъ лъапсэ сьд фэда?» — кыкълэупчлэх, мыщ кылотыкынкхэр щызэхых, анахъэу зыплыхъаккэ-зеккълэхэмккэ ыкйи цылэныгъэм хэуцорэ еджэккэ цыкълухэмккэ мы зэккэм уасэ ялэу сепллы. Мыщ дэжым хэзгъэунафкылымэ сшлогъу, цыфхэр купышхо мыхъухэм, кытэлъэлухэш, экскурсиэхэр афызэхэтэхэ ыкйи тхаклом ипроизвениехэр ащэфыхэ ашлогъоу, итхылъхэр щылэхэмэ кыкълэупчлэх, — ело Саидэ.

— Саидэ, хэтта непэ анахъэу музей кьаккълэхэу, илф зыдашъушлэхэр?

— Тилофшлэн план гъэнэфагъэм тетэу зэхэтэхэ. Анахъ пшъэрыл инэу тыздэлэжъэрэр кыткълэхъухээрэр, клэлэеджаккэ-хэр, сэнэхъат зэгъэгъотыплэ еджаплэхэм ащеджэхэрэмккэ клэккыжъэу кызфэтцэнхэр, адыгэ литературэр ыкйи Т. Кларэщэм итворчествэ тилэубытылэу, адыгэхэм тарихъ гъэшлэгъон зэрялэр, «адыгагъэр» зыфэдэр ядгъэшлэныр, литературэм, бзэм нахъ фэцагъэ хъунхэр ары.

— Анахъэу клэгъэтхымыэ сшлогъор, — лъегъэклэуатэ бзылфыгъэм игушылэ, — амалэу тилэр етхыплэзэ, музей илфыр зэрэлъыдгъэклэуатэрэр ары. Зэккэ Мыекъуапэ дэт еджаплэхэм тапэлэсы, мэфэккэ мафэхэм клэлэеджэккэ цыкълухэр, студентхэр, зеккэ купхэр кытфэккэ, ахэр цыф гъэсэгъэ гъэшлэгъонхэм алуэгъаккэ. Ахэм темэ зэфэшъхъафхэмккэ экскурсиэхэр афызэхэтэхэ, цыфэу музей цызэблэккыхэрэр Т. Кларэщэм итхылъхэр тцэнэу тилэхэмэ бэрэ кьаккэлупчлэх. Ащ елпыгъэу, зыгорэуцтэу ипроизвение

аныхъ хэшпыкыгъэхэр зыдэт тхылъ пчъэгъабэ хъоу кыда-гъэккыжъыгъэмэ, ишлуагъэ кьэклонэу сепллы. Ялэнэхъэ тель хъумэ тхылъыр, ащ лылэбэштхэри еджэштхэри кыккыокыштых.

Мэхъанэ зилэ илфхъабзэу щытых литуратурнэ лупккэ кьеджэнхэр, мэфэккэ тхылъ викторинэхэр, лэнэ хъураехэу тхаклом итворчествэ фэгъэхъыгъэхэр, литуратурнэ пчы-хъэзэхъэхэу Кларэщэ Тембот итворчествэ зыфэдэ шыпкьэр — лъэпкъым ынапэу, итхыдэу, итарихъэу зэрэщытыр зэлъязыгъа-шлэхэрэр. Тапэкли мыщ фэдэ мэфэккэхэр нахъ тегугъоу зэхэтцэнхэ гухэлъ тил.

— Тембот илитературнэ музей ифонд ехъыллагъэу сыда кьэлон плэккыштыр, ащ хэшъогъахъа е хэккэ?

— Музей ифонд экспонат мини 5-м нахъыбэ щызылугъэклагъ. Ахэр зэккэ мэхъанэ зилэх. Гушылэм пае, ежъ Кларэщэ Тембот иунэе хъарзынэщ сурэт-техыгъэхэр, документхэр, письмэ зэфэшъхъафхэу кыфатхыштыгъэхэр ыкйи лэнэу зыштыхэштыгъэр, зэрэхиутыштыгъэ машинкэхэр, нэпэепл шлухъафтынхэр ыкйи анахъ чыплэ хэхыгъэ зыгъотыгъэ икьэралыгъо тынхэр, ипроизвениехэмккэ илэпэрытх тхалпэхэр, мыхэм анэмыккхэри.

Хъот Саидэ Кларэщэ Тембот илитературнэ музей зэрэщылэр, илф зэришлэрэр адыгэхэмккэ насыпыгъэу елпытэ. Сыда плэмэ, тхэккълэхэм ищылэныгъэклэ а зэккэ зыфилэжъыжыгъ. 1948-рэ ильэсым Темыр Кавказым ис тхаккълэхэмккэ апэрэу

Т. Кларэщэм романэу «Насыпым игъогу» зыфилорэм пае СССР-м и Кьэралыгъо шлухъафтын кыфагъэшъошагъ. Мы роман дэдэр Адыгэ хэку драматическэ театрэм исценэ зэлъашлэрэ адыгэ режиссерэу Клурашынэ Аскэр щигъэуцугъ. Лъэпкъыр ащ еплъыгъ, Мыекъуапэ мызэу, мытлоу ыкйи хэкум ирайон пэпч, Краснодар крайм хэхъэрэ шапсыгъэ псэуплэхэм афаши арагъэлъэгъугъ. Щэч хэлъэп, адыгэр зыфэдэр ащкли ашлагъ, а зэккэ кызыпкырыкыгъэр, зышлушлагъэр лъытэныгъэшхо зыфтылэ титхэккэ нахъыжъэу Кларэщэ Тембот ары. Ащи изакъоп, Тембот инэмыккэ тхыгъэхэри ыужыккэ театрэм щагъэуцугъэх.

— Тхъауегъэпсэу гушылэгъу уккы-зэрэтфэхъугъэмккэ. Тапэкли шъугу етыгъэу лъэпкъ культурэм дахэу шъуфэлэжъэнэу, шъуилахъ хэшъу-лхъанэу шъуфэсэло.

Дэгушылагъэр МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр: А. лэшьын.

новеллэхэм, повестхэм ыкйи романхэм кьауатэ. Нэм кыккледзэ художественнэ произвениехэм абгъуккэ щыт хэутэлэ машинкэ шлуцкэ лэпккэ-лъэпккэ цыклогъу иапэрэ тхылъхэр зэрэхиутыгъэхэр. Музей унэ агурэм ыгупчэ тхэккълэхэу Кларэщэ Тембот исурэт кыщыплотлэ, инэплэгъу кыбнэсы, лушыгъэ иныр хэолагъо. Тхэккълэхэу Т. Кларэщэм илъэпкъ гъунэнчъэу икласэу, илъаплэу зэрэщытыгъэр итхыгъэ пэпчэ ащызэхэошлэ. Адыгэхэм ахэлпыгъэ шэнышлэхэр — хаби-бзыпхыи, локкэ-шылккэ, лэдэбныгъи, бзэшлуагъи мыхэм кьащилотыкыгъ.

Непэ Кларэщэ Тембот илитературнэ музей инаучнэ илфышлэу, ильэси 4 хъугъэу мыщ шылажъэрэ Хъот Саидэ музей илофшлаккэ, ипшъэрыл шъхъалэ, музейм кьаккълэхэрэр, ахэм яшлогъонхыгъэхэр зэрэзэшлуахэу, зэрагъэцаккэрэм тащигъэгъозагъ.

— Адыгэхэм яккэсэ тхэккълэхэу Кларэщэ Тембот зыфэдэ цыфыгъэр, итхылъхэм кьауатэхэрэр, итворчествэ зэккэ,

Адыгеим хэгъэгу клоцI юфхэмкIэ и Министерствэ къеты

Кошын Юфыгъохэм атегушылагъэх

Урысые юфхэбзэу «Гражданский мониторинг» зыфилорэм игъэцкIэн Адыгеим шылагежкIуатэ. Ащ къыдыхэлъытагъэу АР-м хэгъэгу клоцI юфхэмкIэ и Министерствэ дэж шызэхашъгъэ Общественнэ советым хэтхэр МыекIуапэ и ОВД кошын юфхэмкIэ иотдел иподразделение икIулыкIушIэхэм алукагъэх. Общественникхэм ащIхъу юфхэбзэм хэлэжъагъэхэр Николай Киселевыр, Елена Абакумовар, Жадэ Зурет.

ЫпшъэкIэ зигугъу къэтшыгъэ отделым ипашъу Бэгъ Фатимэ дырялэгъэ зэдэгущыIэгъум къулыкIуым пшъэрылэу зыфигъэуцужыхэрэм, джырэ уахътэм ехъулэу анахъу ыналэ зытыригъэтырэ лъэныкъохэм, нэмыкIхэм шытегушылагъэх.

Урысыем ишъолпырыкIэхэм къарыкIхэрэр къэралыгъом зерицIыфхэр къэзыушыхъатырэ тхылпыр (паспортыр) ятыгъэнымкIэ пшъэрылхэр зэшIохыгъэхэ зэрэхъурэм къэзэрэуагъэхэм мэхъа-

нэшхо ратыгъ. Отделым икIулыкIушIэхэм къызэралугъэмкIэ, блэкIыгъэ илэсым щегъэжъагъэу мы юфшIэныр агъэцкIэ, гъэпсынIкIэгъэ шIыкIэм тетэу паспортыр ятыжыгъэным, шъолпырыкIэхэм къарыкIыхэрэм агъэхъазырын фэе тхъапэхэр нахъ агъэмэкIэнхэм аналэ тырагъэты. Тапэки мы юфшIэныр лъагъэклотэшт.

Отделым икIулыкIушIэхэм япшъэрылхэр зэрагъэцакIэхэрэм советым хэтхэр ыгъэрэзагъэх.

Апшъэрэ еджапIэм регъэблагъэх

Адыгэ Республикэм хэгъэгу клоцI юфхэмкIэ и Министерствэ къызэритыремкIэ, Урысыем хэгъэгу клоцI юфхэмкIэ и Министерствэ епхыгъэ университетэу Краснодар дэтым гурыт еджапIэр къэзыуххэрэм ыкIи ахэм янэ-ятэхэм апае непэ ипчъэхэр зэлухыгъэшт. Мы апшъэрэ еджапIэм чIахъ зышIоигъохэр юфхэбзэм рагъэблагъэх.

Урысыем хэгъэгу клоцI юфхэмкIэ и Министерствэ епхыгъэ университетэу Краснодар дэтыр къэзыуххэрэм хэушъафыкIыгъэ цIэу «полицием илейтнант» зыфилорэр къафагъэшьошэшт.

Кандидатхэм лъэлу тхылпыр электроннэ зэпхыныгъэм иамалхэмкIэ къатын альэкIышт. Ащ пае университетым исайтэу «креду.мвд.рф» зыфилорэм ихъанхэ, ищыкIэгъэ къэбарыр анкетэм ратхэн фае.

Приемнэ комисиим ителефонхэр: **8(861) 258-24-64, 8(861) 258-32-31.**

Джащ фэдэу Урысыем и МВД епхыгъэ университетэу Краснодар дэтым и Ставрополь къутамэ ригъэблэгъэшт.

гурыт еджапIэхэм, лицейхэм, гимназияхэм япшъэрэ классхэм арысхэр, нытыхэр, кIэлэегаджэхэр, хэгъэгу клоцI юфхэмкIэ къулыкIуэхэм ялыкIохэр.

ХъакIэхэр апшъэрэ еджапIэм ипашъэхэм, приемнэ комиссем хэтхэм алу-кIэшт. Мыш учIэхъанымкIэ амалэу цыIэхэм, еджэныр зэрэщызэхэшагъэм, нэмыкI лъэныкъохэм атегушылэшт.

Нахъ игъэклотыгъэ къэбар зэзыгъашIэ зышIоигъохэр апшъэрэ еджапIэм зыкыфагъэзэн альэкIышт. Ар зыдэщылэр: къалэу Ставрополь, Кулаковым ыцIэ зыхъырэ проспектым иунэу N 43. КъекIуалIэхэрэм паспорт зыдаIыгъын фае.

Ешъуагъэу машинэр зэрифэщтыгъ

Полицием икIулыкIушIэхэм пэшIорыгъэш юфхэбзэхэр рагъэклыхэзэ Шэуджэн районым ит къуаджэу Мамхыгъэ иурамхэм ащыц къырычэщтыгъэ автомобилыр къагъэуцугъ. Ар зезыфэщтыгъэ илэс 31-рэ зыныбжъ хульфыгъэм дэгущылэхэзэ ар ешъуагъэу егуцэфагъэх. Медицинэ уплэкIунхэми ар къагъэшыпкъэжыгъ.

ГъогурыкIоныр шынэгъончъэнымкIэ Къэралыгъо автоинспекцием ибазэкIэ хульфыгъэр ауплэкIугъ ыкIи, къызэрэчIэщыгъэмкIэ, ыпэки ар ешъуагъэу

рулым кIэрысэу къаубытыгъагъ.

Хабзэр зыукъуагъэм иавтомобиль Iахыгъ, джы ащ илэси 3-м нэс хъапс къыхъын ылэкIышт.

Полицием псынIкIэу макъэ ежъугъэIу

Урамхэм, общественнэ чIыплэхэм къащыхъурэ бзэджэшIагъэхэм нахы-бэрэмкIэ арихыIлэхэрэр ащ атет цыфхэр ары. Хабзэгъэуцугъэр зыукъуагъэр агъэунэфыным ыкIи къаубытыным пае полицием псынIкIэу макъэ ежъугъэIу. Телефон номерэу 02-мкIэ (мобиль-

нэмкIэ – 102) хэбзэхъумакIохэм зафэ-жъугъэзэн шъулэкIышт.

Хэбзэхъоныгъэ зышIагъэм итеплэ, ищыгъын, ицуакъэ зыфэдэм шъуналэ тешъудз. БзэджашIэм игъэунэфынкIэ ащ ишIогъэшхо къэкIошт.

БзэджашIэхэр агъэпщынэщтых

Республикэм ихэбзэхъумэкIо къулыкIуэхэм зэхашъгъэ пэшIорыгъэш юфхэбзэхэм яшIуагъэкIэ хэбзэнчъэу наркотикхэр къезыгъэклыхыгъэ хульфыгъэр къаубытыгъ. Ар Краснодар краим щыц, ыпэкIэ хъапсым дэсыгъ.

Хульфыгъэр зэрысыгъэ машинэр зыдэщыт чIыплэр полицейскэхэм зау-плэкIум, тутын зэкIоцIышыхыгъэ къыш-гъотыгъ. Ар АР-м хэгъэгу клоцI юфхэмкIэ и Министерствэ иэксперт-криминалистикэ гупчэ агъэхыгъ. Экспертизем къызэри-гъэлъэгъуагъэмкIэ, тутыным наркотик зыхэлъ пкъыгъо кIоцIышыхыгъагъ.

Джащ фэдэу Кошхъэблэ районым щыпсэурэ хульфыгъэм иунэ къызалыгъ-хъум, кIэп грамм 20 фэдиз къырагъотагъ. Мы нэбгыритIум альэныкъокIэ уголов-

нэ юфхэр къызэлъахыгъэх, зэхэфынхэр макIох. Лажъэ ялэу загъэунэфыкIэ, илэ-си 3-м нэс хъапс атыралъхъан альэкIышт.

Хэбзэнчъэу наркотикыр къыра-гъэклыхэу, агъэфедэу, IуагъэкIэу къэба-рым шыгъуазэмэ, полицием иномерэу 02-м (мобильнэ телефонымкIэ - 102-м) теонхэу АР-м хэгъэгу клоцI юфхэмкIэ и Министерствэ цыфхэм закыфегъазэ.

Сурэтхэр: зэлухыгъэ къэбарлыгъэIэс амалхэр.

Тхэквондо

Мыекъуапэ щызэхашцэшт

ТхэквондомкIэ мэхъанэшхо зилэ зэнэкьокъухэр республикэм икьэлэ шхьалэ щырагъэлоклыщтых. Урысыем ичемпионат хэлэжьэрэ хульфыгъэхэм ыкIи бзыльфыгъэхэм ащ зышаушэтышт.

Мыщ ыпэкIэ тишъолгыр щызэхашцэшт зэнэкьокъухэр итэхъашIухэм адиштэу зэрэрагъэлоклыгъэхэм, мы спорт лъэпкъым республикэм зызэрэциушъом-бгъурэм ыкIи тиспортсмен-хэм гъэхъэгъашIухэр зэрэрашIухэрэм яшIуагъэкIэ Iофтхъабзэр Адыгеим щызэхашцэштэу Урысыем тхэквондомкIэ и Союз унашъо ышIыгъ.

Къэралыгъом спортсмен анахь лъэпкъым ащ хэлэжьэ-щтых ыкIи Ионыгъом и 24-м щегъэжьагъэу и 28-м нэс Iошт. Зэнэкьокъухэр мафэ къэс пчэдыжъым сыхъатыр 9-м рагъажьэхъэ ашIышт.

Зэхъышагъэр ыкIи кыдзы-гъэжыгъэр:
АР-м лъэпкъ Iофхэм-кIэ, Iэклыб къэралхэм ащысэурэ тилъэпкъэ-гъухэм адырIэ зэпхы-ныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдзышIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаIихырэ А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэ-хэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием экIегъэкIожыхь.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:
УФ-м хэутып IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэпхы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4155
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1610

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэу уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шхьалэр
МэщIэкъо С. А.

Редактор шхьалэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшъэдэжIыжъ зыхъырэ секретарыр
Тхьаркьохъо А. Н.

Футбол

Анахь дэгъум Адыгеир къыгъэлъэгъошт

Адыгэ Республикэм футболымкIэ ичемпионат хэлажьэхэрэм ешIэгъу тIурытIу ялагъ. Зэхэщаклохэм зэрагъэнэфагъэу, командэ пэпчъ нэбгырий хэт.

Зэнэкьокъум команди 8 хэлажьэ, ахэр купитIоу гошчыгъэх. Купэу «А-м» щешIэрэ «Майкоп Юнайтед» зыфиIорэр «Спортмастер-2-м» IуIагъ ыкIи 4:1-у теклоныгъэр къыдихыгъ. ЗэлукIэгъум иешIэкло анахь дэгъоу къыхахыгъэр Мазлэ Арсен.

Мы купым щешIэхэрэ «Спортмастерымрэ» «Блащэпсынэрэ» ушхъагъу гъэнэфагъэкIэ язэлукIэгъу зэкIахъагъ.

Купэу «Б-м» хэт командэхэм яешIэгъухэм къадыхэлъытагъэу «Кавказыр» «Интерым» дешIагъ ыкIи 2:1-у текIуагъ. «Лигионымрэ» «Чэчанрэ» язэлукIэгъу 2:2-у аухыгъ. Джы мыщ къыкIэлъыIорэ ящэнэрэ турыр гъэшIэгъон зэрэхуштым щэч хэлъап.

Командэхэр зыдэщыт чыпIэхэр ыкIи очко пчъагъэу рагъэкъугъэр:

Купэу «А-р»:

1. «Майкоп Юнайтед» — 6.
2. «Спортмастер-2» — 4.
3. «Спортмастер» — 0.
4. «Блащэпсын» — 0.

Купэу «Б-р»:

1. «Легион» — 4.
2. «Кавказ» — 4.
3. «Чэчан» — 2.
4. «Интер» — 0.

ЯтIонэрэ турым изэфэхьысыжъ-хэм къызэрагъэлъагъорэмкIэ, финалныкIом фэбэнэн зымылэ-кIышт командэ закъор «Интер» зыфиIорэр ары. Шъугу къэдгъэ-кIыжын, турнирым теклоныгъэр къыщыдэзыхырэ зэнэкьокъум и Урысые едзыгъоу шэкIогъум ипэубэ Шъачэ щыкIоштым Адыгэ Республикэр къыщигъэлъэгъошт.

